

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการติดตามการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งจะ
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัดขอนแก่น
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน
ผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดทำการสอนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 ในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2534 จำนวน 3,364 คน

- 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน ใช้วิธีสุ่มเจาะจงได้ 14
คน ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิธีสุ่มเจาะจงครูที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมโรงเรียน
ละ 4 คน ได้ 56 คน นักเรียนใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายได้ 320 คน ผู้ปกครองนักเรียนใช้วิธีสุ่ม
เจาะจงได้ 320 คน ผู้เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด อำเภอใช้วิธีสุ่มเจาะจงได้ 15 คน และ
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยม กรมสามัญศึกษาได้ 14 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
จำนวน 739 คน

5.3 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสำรวจข้อมูล แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยผ่านความเห็นชอบและการตรวจสอบแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอนอย่างสมบูรณ์

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองระหว่างวันที่ 6 พฤษภาคม 2535 ถึงวันที่ 15 มิถุนายน 2535 และได้รับข้อมูลคืน ร้อยละ 100

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจข้อมูล และแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา ประกอบผลการวิจัยให้สมบูรณ์

5.6 ผลการวิจัย

1) สภาพโดยทั่วไปของโรงเรียนชุมชน

โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน ส่วนใหญ่เข้าโครงการเพราะมีความพร้อมในด้านบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ อยู่ห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ใกล้ที่สุดระหว่าง 6-30 กิโลเมตร พื้นที่ของโรงเรียนอยู่ระหว่าง 4 - 32 ไร่ ส่วนใหญ่เปิดสอนได้ไม่เกิน 2 ห้องเรียน ๗ ละไม่เกิน 40 คน เป็นโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท (กศ.พช.) ครูเข้าสอนได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ในการสอนส่วนมากอยู่ระหว่าง 11 - 15 ปี การคัดเลือกครูสอนมัธยมศึกษาปีที่ 1 พิจารณาตามความถนัดการสอนและตรงกับวุฒิวิชาเอก เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้ว จำนวนครูยังไม่เพียงพอเพราะมีหลายโรงเรียนให้ครูสอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นอกจากนี้ยังมีงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบอีกหลายด้าน ทำให้ครูเข้าสอนได้ไม่เต็มที่

สภาพของชุมชนโดยทั่วไปแล้วมีอาชีพทางการเกษตร รายได้ต่อการเลี้ยงชีพในครอบครัว มีพออยู่พอกิน มีพื้นที่เป็นของตนเอง ชุมชนส่วนใหญ่สนใจในด้านการพัฒนาการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ มีถนนไปถึงโรงเรียนได้สะดวก ทุกหมู่บ้านมีไฟฟ้า มีบางหมู่บ้านเท่านั้นที่มีประปา สถานีอนามัยและที่อ่านหนังสือพิมพ์

2) สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการ

สภาพของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้เปิดโดยการพิจารณาระดับจังหวัด อำเภอและโรงเรียน ตามสภาพความพร้อมของแต่ละกลุ่มโรงเรียน การเปิดดำเนินการครั้งนี้ส่วนใหญ่โรงเรียนมีระยะเวลาเตรียมการน้อย (ในการเตรียมบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ อุปกรณ์การสอนและนักเรียน) มีเวลาเตรียมการล่วงหน้าเพียง 1 - 2 เดือน ประกอบกับไม่มีแผนงานโครงการรองรับการรณรงค์ให้นักเรียนมาเรียน ส่วนใหญ่จะใช้วิธีชี้แจงให้นักเรียนทราบ และการออกกระจายเสียงตามหอกระจายข่าว การจัดสรรงบประมาณล่าช้า และไม่เพียงพอ ครูที่สอนไม่เพียงพอ โดยเฉพาะการสอนวิชาชีพ

การช่วยเหลือจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนในโครงการรับความช่วยเหลือและสนับสนุนด้านแรงงานจากประชาชนในท้องถิ่น ในด้านวัสดุ ครุภัณฑ์จากกลุ่มโรงเรียน และได้รับการแนะนำการจัดทำเอกสาร การเขียนแผนการสอน การจัดทำข้อทดสอบวัดผลให้ยืมวัสดุอุปกรณ์ จากโรงเรียนมัธยมศึกษาพี่เลี้ยง ส่วนสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอได้ช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ในระดับจังหวัดได้ช่วยเหลือในด้านการอบรมและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เอกสารและคู่มือครู กรมวิชาการให้ความช่วยเหลือในเรื่องเอกสารหลักสูตร

การตรวจเยี่ยม นิเทศและติดตามผลจากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน พบว่าแต่ละโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นการนิเทศติดตามการดำเนินงานตามโครงการ และเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ และการวัดประเมินผลจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและอำเภอ การเตรียมสำหรับปีต่อไปควรเตรียมในเรื่องวิชาที่เปิดสอนด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่จะจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ปัญหาการดำเนินงานในระดับโรงเรียนโดยส่วนรวมแล้วมีปัญหาระดับปานกลาง ยกเว้นวิชาที่เปิดสอนไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น และการขาดความร่วมมือจากประชาชนและผู้ปกครองมีปัญหาระดับน้อย

ปัญหาของครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มีปัญหาในระดับมาก ในเรื่องขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และเอกสารประกอบการสอน ขาดแหล่งประกอบการและวิทยากรในท้องถิ่น แต่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ขาดความรู้ความสามารถในการสอนวิชาสามัญ การจัดการเรียนการสอนไม่ตรงกับความสนใจของนักเรียน และขาดความกระตือรือร้นและความสนใจการเรียนของนักเรียนมีปัญหาระดับน้อย ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีปัญหาระดับน้อย ยกเว้นการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์มีปัญหาระดับมาก

3) ความคิดเห็นต่อการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้ปฏิบัติการสอน และผู้เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดอยู่เดิม 6 ปี ไม่เพียงพอ ควรจัดขยายเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี เพราะเชื่อว่าจะทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีความรู้ความสามารถมากขึ้น ด้วยวิธีการประกาศบังคับตามความต้องการของท้องถิ่นเป็นปี ๆ ไป เมื่อรัฐมีความพร้อมจึงบังคับทั่วประเทศ การขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ ให้การสนับสนุน ประชาชนควรมีบทบาทในการสนับสนุนด้านแรงงานและทรัพยากรอื่น ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ ในการจัดหลักสูตรควรเน้นวิชาการและวิชาชีพเท่า ๆ กัน เพื่อให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น มีความรู้ความสามารถ มีงานทำเพื่อหารายได้มากขึ้น ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงขึ้นด้วย

จากโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมา ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้ปฏิบัติการสอนและผู้เกี่ยวข้อง เห็นด้วยในระดับมาก โดยเฉพาะการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการกระจายการศึกษาไปสู่ชนบททางไกล และไม่เป็นการแย่งเด็กจากโรงเรียนมัธยมศึกษา แต่เป็นการเพิ่มปริมาณการเข้าเรียนต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียง

ผู้ปกครองนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนใหญ่ต้องการให้ลูกเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา เพื่อการหางานทำและมีรายได้มากขึ้น มีความคาดหวังว่าจะให้ลูกเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การจัดทำให้เข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 รัฐควรให้เรียนโดยสมัครใจลักษณะหลักสูตรควรเน้นวิชาสามัญและวิชาชีพเท่า ๆ กันเพื่อให้เด็กเรียนที่เรียนจบไปแล้ว มีความมั่นใจในการประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนใหญ่คิดว่าควรเรียนจบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 รัฐบาลควรบังคับให้เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาทุกคน การเรียนต่อควรเป็นความสมัครใจและผู้ปกครองสนับสนุน วิธีการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ควรเรียนในโรงเรียนเหมือนกับปัจจุบัน ไม่ควรเรียนที่บ้านแล้วมาทำการสอบ การเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านมาน่าสนใจมากกว่าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนมากยังไม่แน่ใจว่าเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วจะเรียนต่อหรือออกไปประกอบอาชีพ

5.7 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

(1) ควรจัดประชุมชี้แจง อบรม สัมมนา บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจถึงนโยบายและแนวทางการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน ทั้งระดับจังหวัด อำเภอและโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

(2) ควรจัดให้มีการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ กรมการฝึกหัดครู กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมอาชีวศึกษา และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ เพื่อให้มีการร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกอบรมบุคลากร การจัดทำเอกสารหลักสูตร และการนิเทศติดตามผล

(3) ควรจัดเตรียมงบประมาณ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้เพียงพอต่อการดำเนินงานจัดกิจกรรมของโรงเรียนและงบประมาณที่จัดให้ควรให้ทันต่อการใช้จ่าย หากล่าช้าจะมีผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน

(4) ควรวางแผนส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับเสื้อผ้า หนังสือ อุปกรณ์การเรียนและการบริการอื่น ๆ และควรดำเนินการด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้ผู้ปกครองและเด็กนักเรียนรู้สึกว่านักเรียนมัธยมศึกษาได้รับการดูแล บริการสนับสนุนดีกว่าการดูแลนักเรียนระดับประถมศึกษาที่อยู่โรงเรียนเดียวกัน ซึ่งอาจเกิดปัญหาได้ในภายหลัง

(5) ควรมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาโดยการเกลี้ยครูจากโรงเรียนที่เกินเกณฑ์หรือโอนอัตราว่างจัดสรรให้แก่โรงเรียนที่ขาดแคลน

2) ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและอำเภอ

(1) ควรมีการกำหนดแผนงานขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละปีให้ชัดเจน โดยจัดประชุมร่วมกันกับคณะกรรมการในระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อกำหนดโรงเรียนให้ชัดเจนให้เป็นไปตามนโยบายของกรมและกระทรวงศึกษาธิการ

(2) ควรประชาสัมพันธ์การดำเนินงานตามโครงการให้นักเรียนผู้ปกครองและประชาชนทั่วไปได้รับรู้และเข้าใจเห็นคุณค่าในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเพื่อจะได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนอย่างเต็มที่

(3) ควรจัดการอบรม สัมมนา ชี้แจง ให้กับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้และเข้าใจแนวทางปฏิบัติงานตามโครงการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลดีต่อการดำเนินงาน

(4) ควรจัดทำสถิติข้อมูล ระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียนอย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน

(5) ควรกำกับ ดูแล และนิเทศติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนตามกำหนดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำปัญหามาปรับปรุงแก้ไข

3) ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนในโครงการ

(1) ควรประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้มากที่สุด โดยการแนะแนวและพบปะผู้ปกครอง

(2) ควรวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

(3) ควรประสานงานการดำเนินงานกับบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเป็นการพัฒนาอาชีพและให้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยเฉพาะสถานประกอบการและแหล่งวิทยาการ

(4) การจัดครูระดับประถมศึกษาเข้าสอนระดับมัธยมศึกษา ควรคำนึงถึงความสามารถ ความถนัดในรายวิชาต่างๆ และเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพควรจัดคาบเวลาสอนให้พอเหมาะและไม่ให้ทำงานด้านอื่นมากเกินไป

(5) ผู้บริหารควรนิเทศติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหาทางปรับปรุงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

4) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

(1) ควรวิจัยผลกระทบจากการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา

(2) ควรมีการวิจัยการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(3) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดและกรมสามัญศึกษาเป็นผู้จัด

(4) ควรมีการวิจัยลักษณะเดียวกันนี้ในจังหวัดหรือในภาคอื่น ๆ เพื่อทราบปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละเขตการศึกษา